

ROC DE PONENT I FILÓ ATREVIDA

Conca de Barberà

Itinerari geològic pel Bosc de Poblet

Distància	9,7 km
Desnivell acumulat	714 m
Nivell de dificultat	Moderat
Data	3 de febrer de 2019
Cartografia	Ed. Alpina i Ed. Piolet: Muntanyes de Prades (1:25000)
Recursos consultats	«Els tresors geològics del Paratge Natural de Poblet» Albert Martínez i Marc Tudela. Itineraris Geològics. Tríptics itineraris 1 i 5 del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet. DARP, Generalitat de Catalunya.
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/roc-de-ponent-i-latrevida-32885692

Tres factors, paisatgístic, geològic i històric, fan interessant i recomanable aquest itinerari al nord de les Muntanyes de Prades. Seguirem bàsicament el nº 5 dels del Paratge Natural d'Interès Nacional de Poblet, amb una variant per enfilar-nos a la Torre del Moro.

Els camins són fressats, esporgats i indicats. No tindrem dubtes per seguir-los. Malgrat això, l'accés a la torre i la pujada per la tartera poden comportar una moderada dificultat.

Accés

Per la TV-700 entre l'Espluga de Francolí i Prades, un cop passat les Masies i el punt quilomètric 6, a l'alçada d'una creu monumental, prenem a mà esquerra la pista forestal pavimentada de la Vall de Castellfollit. Ben aviat atenyem l'àrea de lleure de la Roca de l'Abella, amb bon espai per aparcament.

Àrea de lleure de la Roca de l'Abella (567m)

Ben condicionada amb font, fogons i taules. Hi ha un punt d'informació del Paratge Natural. Creuem el barranc de Castellfollit per sòlides passeres i prenem un camí indicat a mà dreta vers el Grog. Aviat deixem una bifurcació a mà esquerra que és per on retornarem.

El Grog (575m)

Petit i bonic salt. A banda del cabal d'aigües superficials, el barranc rep l'aportació de diverses surgències que s'escolen pel rocam granític fracturat. És tributari del riu Sec que alhora desguassa al Francolí.

El tornem a creuar i sortim a la pista que seguim vall endins. Al marge hidrològic dret podem albirar la Roca Filosa, curiosa formació de tres blocs granítics apilats que l'erosió ha procurat una forma que recorda el fus d'una filosa.

Pocs metres més amunt deixem la pista per un ample camí a mà esquerra pel que baixem a creuar el barranc, de nou a gual. Per camí molt aixaragallat tirem enrere pel marge dret, deixant a mà dreta un corriol, fins atènyer el barranc de la Roca de l'Abella que creuem i seguim pel seu marge dret en fort pendent (E). A l'altre vessant s'alça el crestall de la Roca de la Mel sobre el que hi podem albirar la Torre del Moro.

Al peu de la Roca de l'Abella trobem un rotllo de sitja, o plaça de carboner. En trobarem altres durant l'itinerari. L'aprofitament de l'alzina per al carboneig ha sigut una activitat habitual de bosc fins a mitjans del segle passat.

Anem virant (S) i, més amunt, atenyem un pas protegit amb una cadena, passat el qual sortim sobre una explanada amb restes de cabanes, clapers i runams d'una pedrera.

Pedrera de l'Ester (722m)

És una de les diverses pedreres de pòrfir que hi ha al Bosc de Poblet, situades entre els barrancs de Castellfollit, de la Pena i de les Fargues. Explotaven els filons porfírics que, en contenir més proporció de quars i menys de feldspat que les altres roques granítiques, són més resistents.

Els picapedrers modelaven el granit i en feien llambordes de diversos tipus com els «adoquins», utilitzats per a l'empedrat de carrers. Hi podem observar els munts de residu, tot i que en bona part era utilitzat per al balast de les vies de tren.

La primera autorització documentada de l'explotació com a pedrera és de l'any 1902, al barranc de la Pena. Les més importants van tenir lloc a partir de l'any 1945 i van durar fins als anys 60.

Continuem camí pujant a guanyar (S) la carena de la Roca de la Mel, on trobem una bifurcació indicada. Anem a la dreta i, amb unes fàcils grimpades per l'ample crestall, no exemptes d'exposició, atenyem la torre. Per introduir-nos-hi ens cal revoltar per sota la paret nord i remuntar ajudats d'una sirga.

Torre del Moro (760m)

El castell de Castellfollit, popularment conegut com a Torre del Moro, és una construcció defensiva de la que se'n desconeix la història. És enclavat sobre la Roca de la Mel i envoltat d'espadats. Alguna hipòtesi apunta que es tractaria d'una fortificació musulmana relacionada amb el castell de Siurana, vinculat a dominis sarraïns.

Retornem a la cruïlla on continuem en direcció a la pedrera de la Font del Ginebre, baixant pel Barranc del Roc de Ponent i passant per un altre rotllo de sitja.

Pedrera de la Font del Ginebre (664m)

S'hi pot observar clarament l'explotació del filó principal pel gran esvoranc al rocam. Hi ha un penell informatiu sobre les pedreres. Aquí trobem l'itinerari geològic (el número 5 dels del Paratge Natural de Poblet) que parteix de la pista que tenim a baix a la dreta. Està senyalitzat amb estaques marcades amb el perfil del Roc de Ponent, que tenim just a sobre, i indicadors de «Itinerari Geològic». Seguim camí a mà esquerra enfilant-nos de nou en direcció al Roc. Aviat sortim sobre una tartera on el camí es difumina. Progressem cercant el millor pas entre els blocs granítics.

Aresta GER (800m)

Les torres i agulles granítiques de la vall, són un bon reclam pels escaladors. Hom diria que som al Pirineu si no fos per l'alzinar que ens envolta. La primera notícia que se'n té constància és del 1945, referent a la cordada vallenca Freixas-Benaiges-Figuerola al Roc de Ponent.

L'any 1972, els reusencs Ramon Bruno i Quim Miralles, van obrir la via de l'Aresta GER, que amb els seus 180 metres és la més llarga de les muntanyes de Prades i ha esdevingut una clàssica.

Continuem enfilant-nos per la incòmoda i rosta tartera, cada cop amb rocam més inestable, fins que assolim un collet i el cim.

Roc de Ponent (898m)

Fins fa poc era coronat per una gran creu de ferro que el caracteritzava. Era el darrer lloc il·luminat pel sol abans de pondre's. Quan marxava el sol del Roc era l'hora d'acabar la jornada pels treballadors de les pedreres.

Del cim continuem guanyant alçària carenejant pel sender (E) entremig de l'alzinar fins assolir el coll.

Filó Atrevida (1013)

Al coll de la Mina o de les Basselles hi ha l'esvoranc del Filó Atrevida. Des del 1870 fins al 1988 es va explotar, tant a cel obert com en galeria, un filó allotjat en el pla d'una falla. És doncs, una mina filoniana on el mineral està dipositat al llarg d'uns

tres quilòmetres, amb 150 metres de profunditat i una amplada d'entre mig i sis metres, en direcció NNW-SSE, des de l'obaga fins al solell del Puig de l'Àliga. És al solell, entre el coll i el barranc de l'Argentada, on en resten més indicis (rasa, galeries, pous, terregalls, poblat miner,...).

Se n'extreia principalment barita, però també altres minerals com galena i plata. Fou la primera explotació de barita registrada a l'Estat Espanyol. Es un mineral pesant utilitzat per a fixar estructures (per exemple ponts) en indrets inestable com lleres de rius, fangs per la perforació de pous, aigua oxigenada, indústria de la pintura, dels frens, vidres, protecció dels raigs X, etc.

Les activitats extractives al Bosc de Poblet venen de molt antic. Des de l'edat del bronze fins a l'edat mitjana, es va explotar per extreure'n minerals valuosos com la plata. D'aquí ve el nom del barranc que baixa cap al de Castellfollit: l'Argentada o Argentera. Els documents més antics que hi fan referència són del segle XI, tot i que diversos historiadors citen que probablement els romans, a la zona del barranc de l'Argentera, explotaren diversos jaciments miners per extreure'n plata, coure, ferro i plom. Al segle XV es documenta l'explotació «Cros Ric» que correspon a la zona de l'Atrevida. Cap a l'any 1760 se cita l'explotació de cobalt en el mateix indret, sota l'administració de l'abat de Poblet. A primeries del XIX, durant la guerra del francès i la primera carlinada, se n'extreia plom per a municions.

Reprenem l'itinerari que ens mena pel vessant obac. Sortim a un ramal de la pista que seguim uns pocs metres (N).

Frares Encantats (962m)

Abandonem la pista en un pronunciat revolt (rètol indicador), sobre un oratori. És una bona talaia on podem albirar bona part del Pirineu central i oriental i serralades interiors com Montserrat.

Davant nostre s'alcen els Frares Encantats o la Roca Tallada, conglomerats que l'erosió ha donat una forma ben capriciosa.

Seguim l'itinerari per dins d'un bosc mixt d'alzina i pi roig, endinsant-nos al barranc de les Fargues, per veure l'explotació al vessant nord del filó. Baixem (W) seguint una antiga pista, tot fent una bona llaçada.

Les Set Cases (930m)

Sortim al darrere d'una cabana, al bell mig d'una clariana on hi ha els fonaments de l'estació superior del telefèric miner.

A primeries del segle passat s'extreien uns cinc-cents quintars diaris de mineral que eren transportats en carros fins a l'estació de ferrocarril de l'Espluga de Francolí. El 1924 posà en funcionament un aeri que el baixava fins prop del monestir, en un recorregut de 3 quilòmetres. Posteriorment es va recollir en camions per portar-lo a la fàbrica de tractament, també a l'Espluga.

En aquest indret on som ara també hi havia l'accés a una galeria, però la boca de mina s'ha enrunat.

Continuem baixant (N) per un sender fins a les restes d'una cabana que servia per a l'allotjament dels miners a pocs metres d'una boca de mina i un penell informatiu.

Galeria Tacha (855m)

Aquesta galeria era un dels punts d'explotació a la cara nord del filó. Podem veure que s'ubica enmig del filó per aprofitar al màxim la prospecció. Les explotacions podien començar a cel obert i, a mesura que s'anava progressant, seguir subterràniament i, en certs cassos, requerir pous de ventilació.

Continuant el descens, trobem uns cedres i arribem a la pista de l'antic camí miner construït pel transport del material quan no es feia amb telefèric. Just poc abans hi ha les restes ben conservades del carregador.

El camí miner s'allarga en generoses llaçades per salvar el desnivell fins al fons del barranc. A la part baixa podem albirar una altra boca de mina. Ja en terreny planer deixem aquest camí per un sender indicat que surt a mà esquerra i que ens duu a passar pel marge d'una vinya, prop de la carretera de Prades, tot revoltant el llarg

esquenall que baixa de la Roca de l'Abella. Aquí tornem a guanyar alçària fins atènyer el barranc d'en Pujol, on comencem a davallar cap a l'àrea de lleure de la Roca de l'Abella.